

LEONARD ROGGEVEEN

DEZE eminente jeugdschrijver werd 2 Maart 1898 te Schagen (N.H.) geboren. Na het behalen van zijn onderwijsacten was hij onderwijzer te 's-Gravenzande, Leiden en Den Haag, in welke laatste plaats hij schoolhoofd werd en nog is.

In de Idil-Gids hebben we al zo vaak boeken van Roggeveen besproken, dat onze lezers niet vreemd zullen opkijken van de mededeling dat hij al meer dan 100 jeugdboeken geschreven heeft. De schepper van de, we zouden durven zeggen beroemde series *Okkie*, *Daantje*, *De Klaverwei* en zoveel andere boeken, geniet een internationale reputatie, wat wel blijkt uit het feit dat diverse werken in vertaling verschenen, o.a. *Daantje* en *Okkie* in het Engels en *Bram Vingerling* in het Duits, Noors en Tsjechisch.

Als men aan Roggeveen vraagt, welk van zijn boeken hem het naast aan het hart ligt, krijgt men ten antwoord: „Ik weet niet, wat mijn liefste boek is; ik heb geen voorkeur.” En op onze vraag naar zijn plannen, volgde zonder enig nadenken: „Nóg meer jeugdboeken schrijven!” Het antwoord van een ge-roepene, van een rascht kunstenaar, van een man wien het schrijven in het bloed zit.

We wilden ook graag van Leonard Roggeveen vernemen, hoe hij de positie van het Nederlandse jeugdboek op de boekenmarkt vond. Onzerzijds misschien een domme vraag aan zo'n geslaagd auteur,

De verteller maakt voor het eerst als „tweede” een reis mee. Hij komt terecht op de pechschuit „Judea” die eerst niet weg kan komen, dan met allerlei moeilijkheden te kampen krijgt en tenslotte door de ratten wordt verlaten. Het schip gaat ten onder in een realistisch beschreven brand. Door al dit geweld en alle ellende heen strijdt de onverwoestbare jeugd van de jonge tweede stuurman. Op de boeg draagt de oude „Judea” de spreuk: werk of sterf. Een spannend verhaal.

1332 *Goud-Elsje*, het eerste deel van de gelijknamige reeks, verscheen al in 6de druk! *Max de Lange-Praamsma* heeft dus een (verdiend) succes. Het boek heeft zeer goede kwaliteiten en speelt tegen een overtuigd christelijke achtergrond van een gezond familieleven, twee verdiensten die het wel rechtvaardigen er nog eens aandacht voor te vragen.

De Amerikaanse journalist Charles Francis Hall onderneemt tussen 1864 en 1869 een Noordpool-expeditie om de N.W.-doorvaart te zoeken en tevens naar eventuele overlevenden uit te zien van een vroegere tocht door John Franklin. In 1871 vaart hij andermaal uit, thans als kapitein van de „Polaris”. Hij bereikt met de hulp van de trouwe Eskimo's 82° 16' N.Br., maar sterft in het winterkwartier. Aan de hand van dagboeken verhaalt *Hein Kray* in *Helden in de Poolnacht*, hoe de overblijvenden deels na schipbreuk, deels na zes maanden op ijsschotsen overwinterd te hebben, tenslotte worden gered. Eskimo's en blanken geven treffende blijken van godsvertrouwen. Een sterk boek, goed geschreven en goed geïllustreerd.

Vervolgens vragen enige bakvisromans de aandacht.

1334 Er is een tweede druk van *Een schip vaart weg*, door *Emmy Vosma*. Dit sympathieke verhaal speelt in de tijd van de crisis en werkloosheid, maar doordat de mannelijke hoofdpersoon een betere toekomst gaat zoeken op een farm in Amerika, is het ook in deze tijd van emigratie in menig opzicht nog actueel. Het vertelt eenvoudig en levensecht de lot-



..... aandacht voor het Vlaamse jeugd-
boek

of beter een vraag waarop we zelf het antwoord hadden kunnen geven. Hij antwoordde immers prompt: „bevredigend!” Hoe zou het anders kunnen bij een man die zo weinig te klagen heeft over waardering als juist Roggeveen. Wij menen nl. dat die positie niet zo bevredigend is, omdat er veel te veel schrijvers(!) zijn, die een jeugdboek zo maar eventjes uit hun lege mouw denken te kunnen schudden. Wij menen dat er veel te veel uiterst middelmatige of minder dan middelmatige jeugdboeken verschijnen. Maar Leonard Roggeveen zou niet de beminnelijke mens zijn die hij is, als hij zich hierover uitliet. Zijn critiek in deze zou hij zien als een oncollegiale

gevallen van een groepje juist voor het eindexamen geslaagde H.B.S.-ers, jongens en meisjes. Nienke Wiersma komt uit een zeer gelukkig gezin en logeert veel bij haar familie in Friesland, waar ook haar klasgenoot Age Agema thuishoort. Nienke krijgt een baantje in Amsterdam. Ze gaat er met twee vriendinnen samen wonen. Het onopgesmukte en daardoor boeiende verhaal van hun alledaagse familie-, beroeps- en liefdeswederwaardigheden en die van bevriende jonge mensen in een moeilijke tijd, vult verder het boek en tegen het eind vinden Age en Nienke elkander. Zij wuift hem vaarwel als hij naar het verre land vertrekt, waarheen zij hem over een jaar zal volgen. De dialogen zijn uitstekend, fris en onderhoudend; de enkele natuurbeschrijvingen treffend en oorspronkelijk in hun eenvoud. De auteur kan schrijven en weet zonder enig gepreek te inspireren tot een juiste houding tegenover leven, liefde en werk.

Len Verschoor schreef *Waar het om gaat*. Moeder moet na vaders dood gaan werken als arts in het ziekenhuis. Als „de grote verandering” komt, nl. tante Nel op moeders plaats, wil het eerst niet vlotten. Maar Hans, het tweede dochtertje, blijkt de grote steun voor tante Nel te worden. De artistieke Elsbeth, de moeilijk lerende Roel, het toekomstig ingenieurtje Freek en kleine Helecntje gaan weer de gezinsband voelen. De vriendschap met Anja, Tetteke en de zusjes Van Bremen dragen hiertoe niet weinig bij. Anja's blinde grootvader geeft wijze levenslessen. Een zuiver aangevoeld verhaal voor meisjes die van iets „echts” houden.

Een in menig opzicht voortreffelijk meisje — zo vertelt *Rie van Rossum* in *Zeven engelen rond Selma* — wil zich uit idealisme verlossen met een ziekelijk onzelfstandige zwakkeling die bij haar steun zoekt. Zij wil zich opofferen om hem in het verdere leven te helpen bij zijn psychische moeilijkheden. Dat zij van dit plan, gelukkig, afziet, is grotendeels te danken aan de acties van zeven haar genegen personen. Het boeiende

1335

1336

verhaal is geestig opgezet en uitgewerkt. Over godsdienstige kwesties en morele problemen schuift het wel wat losjes heen, maar het verraadt een wijze en hartelijke sympathie voor wat er leeft en woelt in de moderne jeugd.

1337 Met het boek *Drie meisjes en een cafetaria*, door *Sylvia Sillevius*, is het een merkwaardig geval. Eigenlijk is het daverende kolder, maar de schrijfster introduceert het in een nogal hoogdravend voorwoord als een soort schriftelijke cursus in levenservaring en mensenkennis.

Door het op dit plan te hijsen, lokt zij een serieuzer beoordeling uit. Welnu: het is onverantwoorde en onpaedagogische nonsens, kennelijk vertaald en bewerkt naar Amerikaans origineel, niet zonder handigheid, maar wel zonder voldoende talenkennis en gevoel voor locale kleur. Drie vriendinnen krijgen binnen een half uur beheer en bediening overgedragen van een cafetaria, omdat de eigenaar plotseling op reis wil en niemand anders voldoende vertrouwt, ook zijn „verloofde” niet! Behalve uitvoerig onderricht in deviezensmokkel en „slang” bevat het verhaal allerlei opgeschroefde en onvaderlandse verwickelingen en bijzonderheden: men ruikt en proeft Amerika, al speelt het in Scheveningen. Een van de steunpilaren der historie is een Engelsman, die telkens kopjes koffie komt drinken, een der vriendinnen vergeefs uitnodigt voor een weekend naar Parijs in zijn auto, haar daarna precies elk uur een bloemstuk stuurt en tenslotte bekent, haar deugd op de proef te hebben willen stellen om te zien of zij geschikt is voor een vertrouwenspost op het kasteel van zijn vader. De rest is naar verhouding. En dit Nederlandse proza is kortweg smaakbedervend.

1338 In de Gulden Sporen Serie verscheen als no 2 *De drie musketiers*, door *A. Dumas*.

Vervolg „Mogen wij u voorstellen”

critiek, als iets dat verkeerd uitgelegd zou kunnen worden.

Natuurlijk komen we te spreken over de taak van de jeugdschrijver. Zie hier Roggeveen's formulering, kort maar raak: „'t Kind op boeiende wijze confronteren met alle facetten van het leven; de verbeelding is m.i. één van die facetten. Men dient van het kind uit te schrijven en het is foutief zich minzaam tot 't kind neer te buigen.” Uit deze formulering kan men wel afleiden, hoe groot de kunst is van het schrijven van een echt jeugdboek en hoe gering het aantal echte, grote jeugdschrijvers zal zijn. Een interview is ook een prachtige gelegenheid om het „slachtoffer” de kans te geven, buiten alle schematisch opgestelde vragen om, eens te zeggen wat hem op het hart ligt. En dan vernemen we twee zeer interessante dingen. Ten eerste: „Men dient m.i. in ons land aandacht te schenken aan het goede Vlaamse jeugdboek!” Het verheugt ons te constateren, dat de „bovenmoerdijkse” hautaine houding steeds meer gezien gaat worden als een dwaze, bekrompen superioriteitswaan. En ten tweede trof ons deze uitspraak: „Ik heb geen bepaalde voorkeur bij 't schrijven van boeken; ik schrijf even graag voor ± 5-jarigen als voor ± 15-jarigen.” Hieruit blijkt wel, dat de echte jeugdschrijver geen „specialist” behoeft te zijn.

Het is ook aardig, te weten dat Roggeveen zijn boeken voor ± 5 — ± 9-jarigen zelf illustreert. Een jeugdschrijver moet eigenlijk 'n duizendkunstenaar zijn. Leonard Roggeveen is een groot man, met enorme verdiensten voor de jeugd

en het jeugdboek. Hij kent de jeugd: zie zijn jeugd- en schoolboeken, zijn feestspelen en radio-jeugd-uitzendingen; hij begrijpt de jeugd: zie zijn artikelen en zijn lezingen over jeugdlectuur.

Is het wonder, dat zijn verdiensten officieel erkend werden in het Ridderschap in de Orde van Oranje-Nassau en de Kroonorde van België?

Is het wonder, dat de jeugd zo gretig grijpt naar zijn boeken en dat wij durven beweren, dat in geen enkele jeugdbibliotheek Roggeveen een onbekende mag zijn? Schreef ook D. L. Daalder niet: „Alleen een kunstenaar is in staat, werk van een dergelijke volmaaktheid te scheppen.” (*Wormcruyt*, blz. 139).

Of het nu raadzaam is een werk aan de jeugd aan te bieden als dit? De overbekende geschiedenis is hier overigens geheel gekuist. Het verhaal heeft echter zo weinig om het lijf dat men zich afvraagt of er aan deze „sporen” nog wel enig verguldsel zit. De amoureuze lijn die door het origineel loopt is hier zorgvuldig weggewist en vervangen door louter edele ridderlijkheid; dit maakt het verhaal niet waarschijnlijker. Een dubieus geval, waarover men wel van mening zal blijven verschillen.

We willen deze kroniek sluiten met *Nu de wereld open ligt*, door *Thijs Booy*. In dit „gesprek na het eindexamen” worden de jongelui de werkelijke levenswaarden manmoedig en in pakkende taal duidelijk gemaakt. Thijs Booy kent de jonge mensen en als deze hem lezen, kennen ze een verdienstelijk man.

1339

NIET-SPECIFIEKE JEUGDLECTUUR

DE IDIL-GIDS gaf reeds eerder een samenvatting over voor de jeugd geschikte boeken, die niet speciaal voor de jeugd geschreven zijn, een genre dat in het algemeen, zeker bij de rijpere jeugd, veel meer in trek is dan het echte jeugdboek.

Wij hebben ons voorgenomen iedere maand enige van deze boeken apart onder de aandacht van onze lezers te brengen. Volledig kunnen we hierin niet zijn, omdat het terrein niet scherp begrensd is. We maken een keuze en halen het o.i. meest bruikbare en meest aantrekkelijke naar voren.

Om te beginnen zouden we dan de middelbare scholen er gaarne op wijzen, dat alle tot nu toe verschenen delen van de reeks *De Werken van Charles Dickens* enthousiaste besprekingen en aanbevelingen hebben meegekregen, de meeste ook reeds voor 16-jarigen. Voor uitvoeriger

beoordeling verwijzen we naar onze publicaties in *Boekzaal* en *Idyl-Tijdingen*.

Humor is een bij de jeugd gewild artikel. Humor vinden we in overvloed bij Dickens, maar humor vinden we ook bij *Godfried Bomans*. Uit ervaring weten we, dat de jeugd naar school kwam, na eerst het stripverhaal over Pa Pinkelman in *De Volkskrant* gelezen te hebben. Welnu: men kan zijn hart ophalen aan *De onsterfelijke Pa Pinkelman* en aan *Pa Pinkelman in de politiek*. Duizenden in den lande kennen Pinkelman en tante Pollewop en de jongetjes Karelte en Flop. We ontmoeten ook Mossadeq, Churchill, Romme, Lotsy, Truman, Van Kleffens, Andriessen, enz. Het aantrekkelijke van deze verhalen ligt in de humor waarmee actuele problemen op eenvoudige, maar dolzinnige wijze worden opgelost. Zo suggereert de schrijver ons de betrekkelijkheid er van. En op de

1348

1349